

Briefrapportage

Saricon B.V.

Aan: Aqua-Terra Nova BV, t.a.v. de heer A. Wubben
Van: C.J.W. Prince
Datum: 23 juni 2021
Betreft: Bestemmingsplan Prinsenbos Naaldwijk, kenmerk 21S081

Inleiding

In opdracht van Aqua Terra Nova heeft Saricon een aanvullend onderzoek ontplofbare oorlogsresten¹ uitgevoerd naar de locatie Prinsenbos, Naaldwijk. Saricon heeft in het verleden in opdracht van de gemeente Westland een gemeentelijk onderzoek naar ontplofbare oorlogsresten uitgevoerd. Binnen het projectgebied (onderzoeksgebied), zoals weergegeven in de figuren 1 en 2, bevinden zich delen van verdacht gebied 34. In deze briefrapportage worden deze verdachte gebieden aan de hand van zogeheten onderzoeksvragen nader beoordeeld, waarbij ook naoorlogse veranderingen zijn meegenomen.

Deze briefrapportage is opgesteld volgens offerte 2021-S-098-AB-01 d.d. 3 juni 2021. Op 10 juni 2021 heeft de opdrachtgever per e-mail opdracht verleend.

¹ Per 1 januari 2021 is de term ontplofbare oorlogsresten (OO) in de plaats gekomen van conventionele explosieven (CE).

Figuur 1. Begrenzing onderzoeksgebied, huidige situatie. (Bron: World Imagery via Esri)

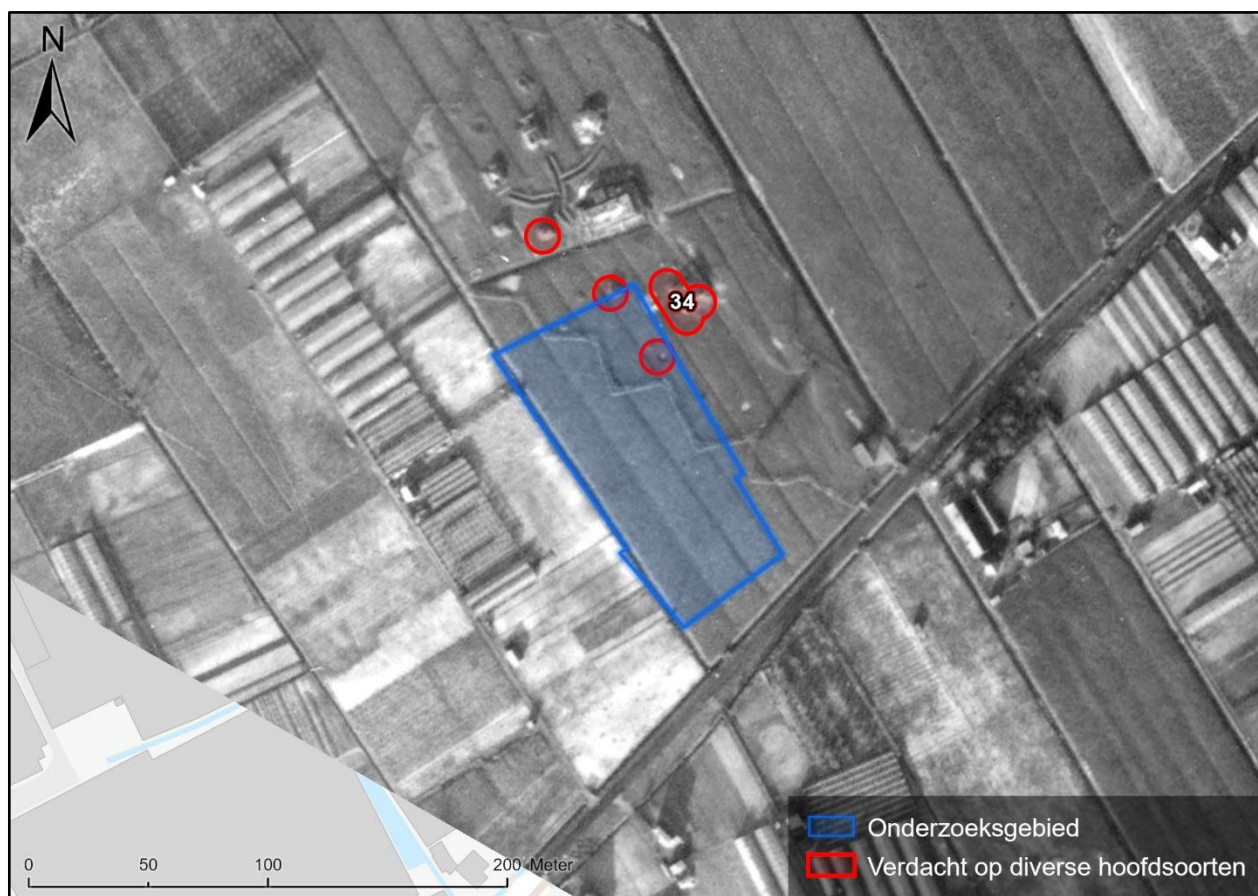
Figuur 2. Ligging verdacht gebied 34 ten opzichte van het onderzoeksgebied.

Historische informatie verdacht gebied 34

Uit het vooronderzoek van Westland blijkt dat hier een Duits verdedigingswerk aanwezig was, dat onder meer bestond uit loopgraven en wapenopstellingen (mitrailleunesten). Deze stellingen zijn verdacht op kleinkalibermunitie en hand- en geweergranaten in gedumpte toestand. De contouren van de loopgraven en gevechtsofstellingen zijn aangemerkt als verdacht gebied 34 op de risicokaart van Westland.

Figuur 3. Het verdedigingswerk weergegeven op Defence Overprint, Delft 381, d.d. 25 maart 1945. Een dergelijke inlichtingenkaart bevatte informatie over Duitse verdedigingswerken, die bekend was bij de geallieerden.

Figuur 4. Verdacht gebied 34 op een luchtfoto van 29 december 1944 (sortie 0089-01 nr. 3031).

Onderzoeksvragen

De laatste jaren vindt het analyseren aan de hand van onderzoeksvragen steeds meer ingang binnen dit werkveld. Onderzoekers worden nu geacht door het beantwoorden van onderzoeksvragen te motiveren of er nog voldoende aanleiding is om tegenwoordig nog ontplofbare oorlogsresten te verwachten rond locaties van voormalige militaire objecten.

Hieronder worden verschillende onderzoeksvragen beantwoord om tot een beredeneerd oordeel te komen of er op dit moment nog voldoende aanleiding is om ontplofbare oorlogsresten te verwachten in verdacht gebied 34.

- **Waren binnen de grenzen van het verdedigingswerk significante hoeveelheden munitie opgeslagen?**

Binnen het verdedigingswerk stonden slechts enkele daadwerkelijke wapenopstellingen met vuurkracht. Ter plaatse van deze mitrailleuropstellingen waren mogelijk wel munitievoorraden aanwezig, al werden dergelijke posities in het achterland vaak aangelegd/geprepareerd met het oog op eventuele grondgevechten. Dergelijke posities waren dan ook lang niet altijd permanent bemand.

Bij het verlaten van zulke stellingen was het bovendien, onder normale omstandigheden, gebruikelijk dat de munitievoorraden mee werden genomen, en dus niet werden achtergelaten of gedumpt. In deze omgeving was in de laatste oorlogsmoanden geen sprake van een acute dreiging van een geallieerde grondopmars, waardoor er voor de Duitsers geen aanleiding was om de stelling overhaast te verlaten. Deze regio kwam uiteindelijk als gevolg van

de algehele Duitse capitulatie in geallieerde handen. In dit deel van Nederland hebben in 1945 geen grondgevechten plaatsgevonden. De stelling is dus niet betrokken geweest bij grondgevechten, die vaak gepaard gingen met een hoog munitiegebruik waardoor er een grote kans was dat munitie in de stellingen achterbleef.

➤ Is bekend tot welk moment de militaire infrastructuur in gebruik is geweest?

Op een luchtfoto van 3 september 1945, bijna vier maanden na de bevrijding, is te zien dat de stelling al deels ontmanteld is, al zijn de contouren en sommige objecten nog wel duidelijk herkenbaar. Gezien de ligging van de stelling, op een open perceel naast een doorlopende weg (Achterweg), is het niet waarschijnlijk dat dat hier in de periode na de bevrijding grote hoeveelheden munitie onopgemerkt konden achterblijven.

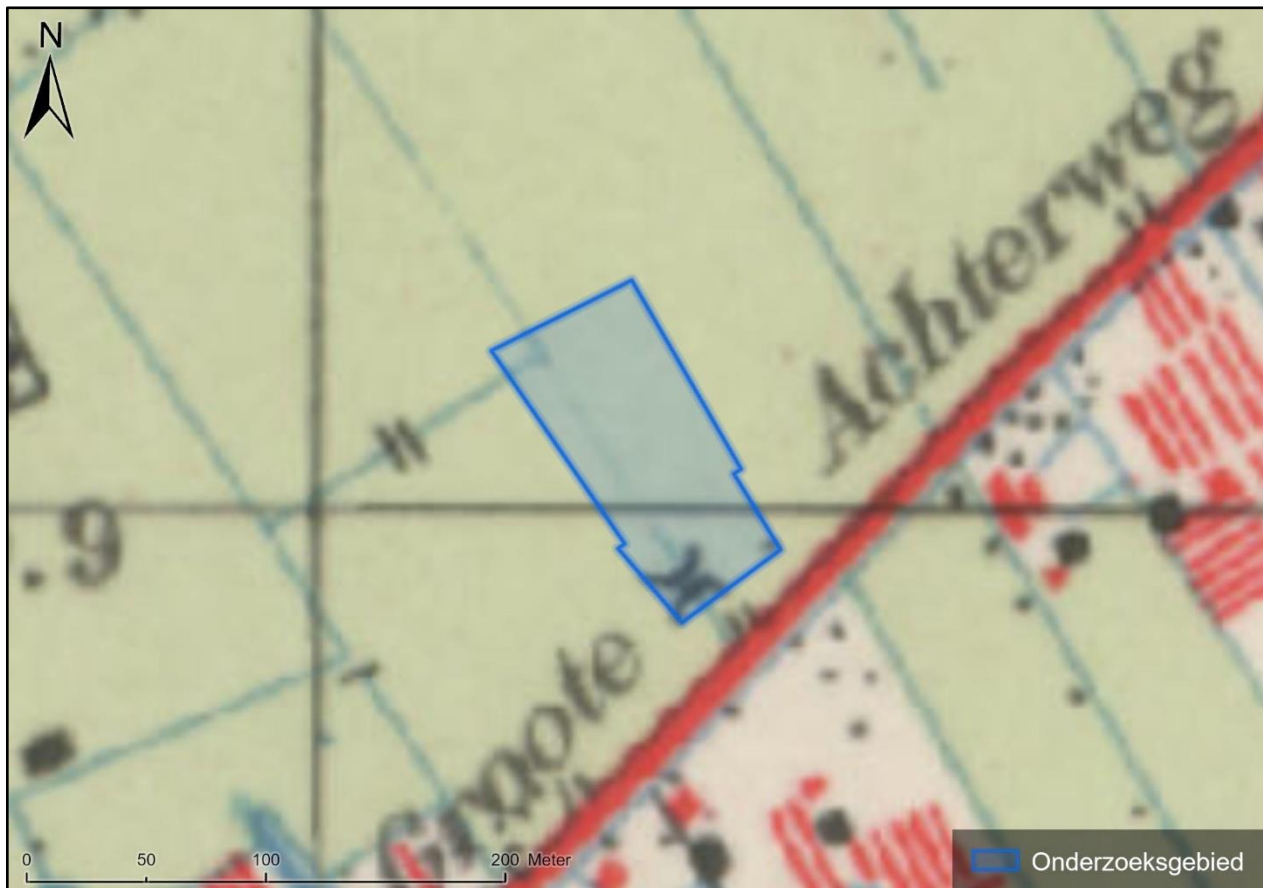
Figuur 5. Verdacht gebied 34 op een luchtfoto van 3 september 1945, enkele maanden na de bevrijding (sortie 0032-15 nr. 4160).

➤ Wat waren de voor de hand liggende dumplocaties voor ontplofbare oorlogsresten?

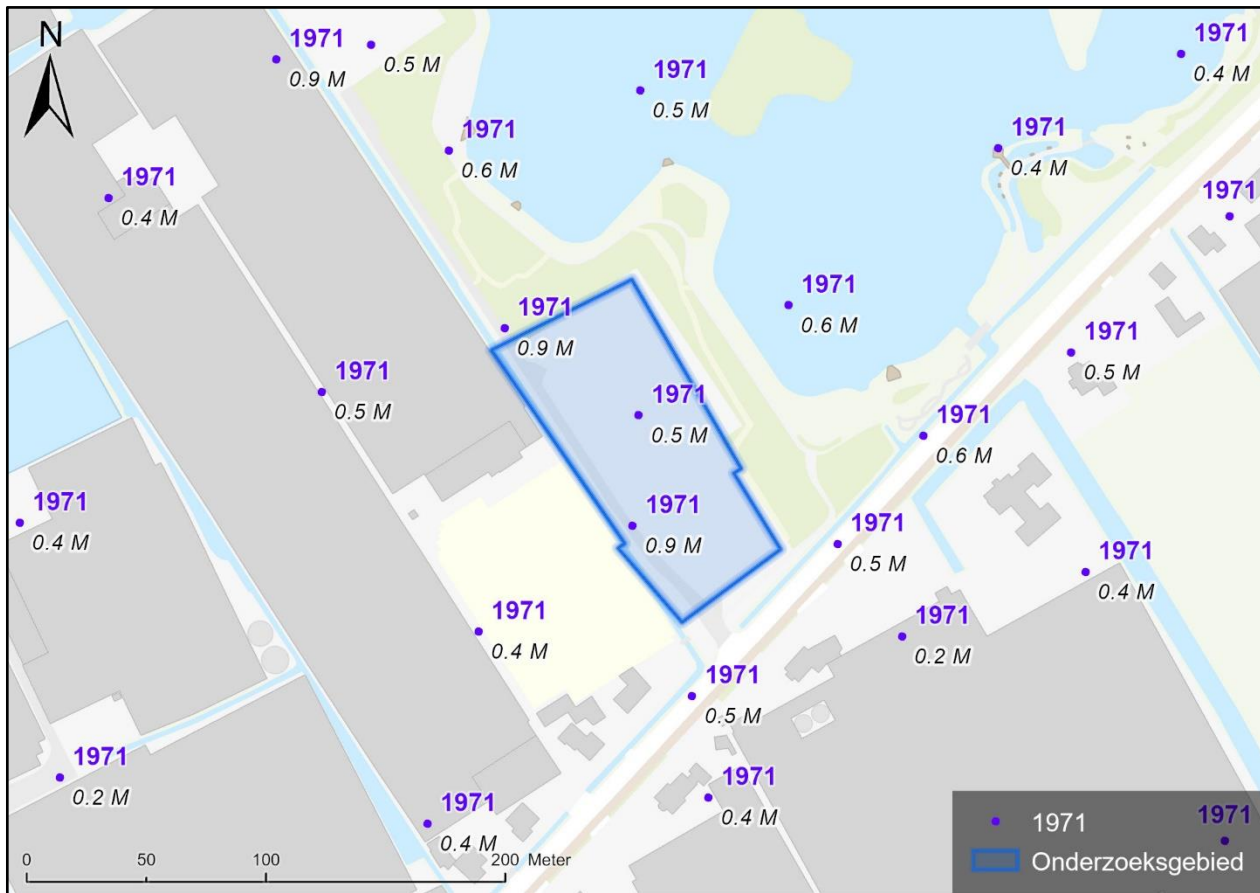
De stelling lag in een perceel met een slotenstructuur. Deze watergangen waren in principe geschikte dumplocaties, maar voor dit scenario bestaat voor deze locatie geen redelijke verdenking (zie de eerdere uitleg).

➤ **Hoe diep kunnen ontplofbare oorlogsresten ten opzichte van het maaiveld worden aangetroffen?**

In het gemeentelijk vooronderzoek van Westland is de maximale diepteligging bepaald op 1,5 meter beneden het maaiveld ten tijde van de Tweede Wereldoorlog. Op een stafkaart uit deze periode is aangegeven dat het maaiveld in deze omgeving destijds op +0,90 meter NAP lag. Uit raadpleging van het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) blijkt dat het maaiveld in deze omgeving, ondanks de grote veranderingen die hier sindsdien hebben plaatsgevonden, niet noemenswaardig gewijzigd is.

Figuur 6. Stafkaart die de situatie rond 1945 weergeeft. Het maaiveld lag destijds rond +0,90 meter NAP. (Bron: toptijdreis.nl)

Figuur 7. Historische maaiveldhoogtes geprojecteerd op de huidige situatie. De hier getoonde metingen zijn, wat het onderzoeksgebied betreft, zowel representatief voor de situatie in de Tweede Wereldoorlog als de huidige situatie.

Figuur 8. Uit het AHN blijkt dat de hoogte van het maaiveld ter plaatse van de verdachte gebieden in het onderzoeksgebied niet noemenswaardig gewijzigd is ten opzichte van de Tweede Wereldoorlog. (Bron AHN)

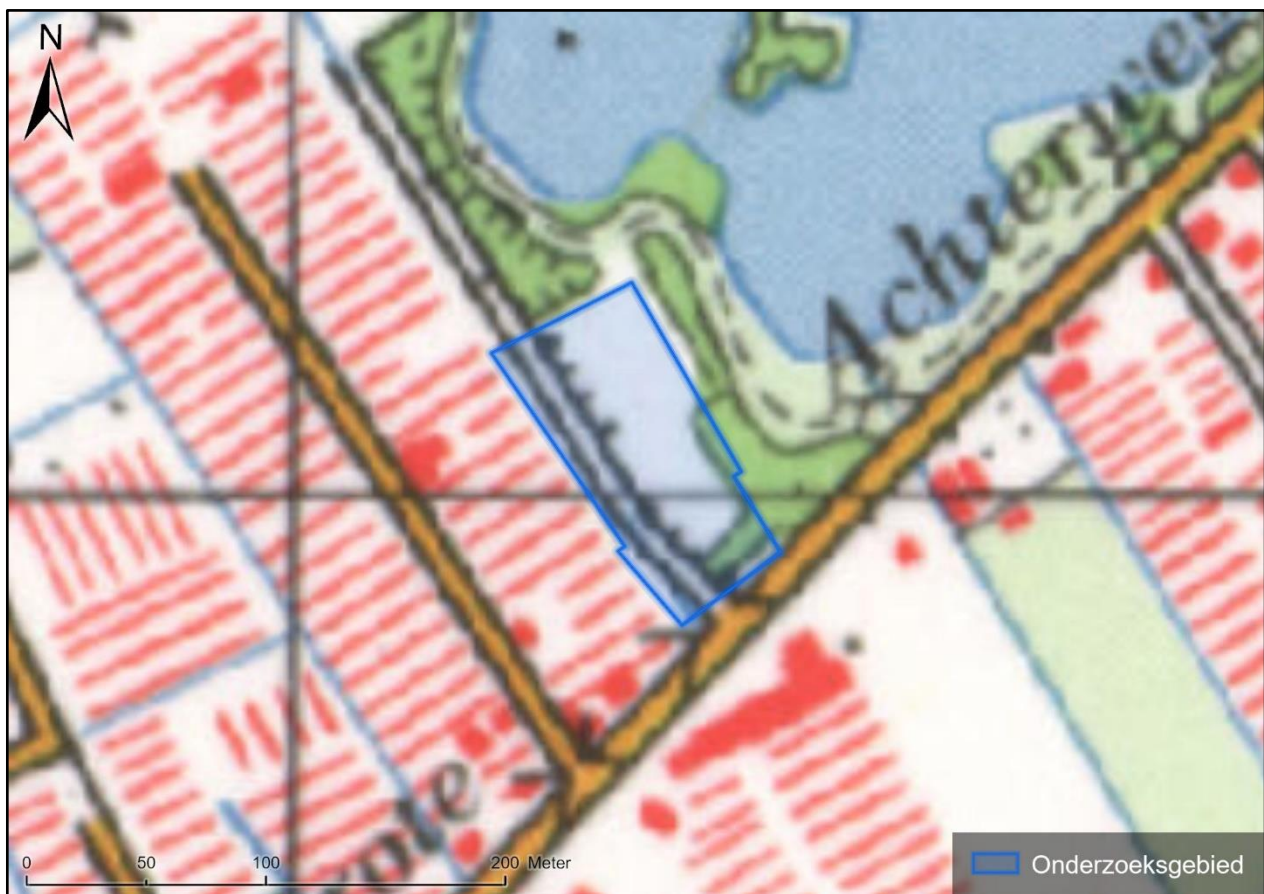
Op een luchtfoto van 29 december 1944 (zie figuur 4) is te zien dat de wapenopstellingen bovengronds zijn aangebracht. Het ligt daarom niet voor de hand dat op deze locaties munitie onder het maaiveld is gedumpt/begraven.

Het is lastig te bepalen hoe diep de loopgraven lagen, maar gezien het drassige karakter van het terrein is het niet waarschijnlijk dat de loopgraven/stellingen destijds daadwerkelijk 1,50 meter onder het maaiveld lagen. Mogelijk staken deze loopgraven zelfs deels boven het maaiveld uit. Gezien de hoge grondwaterstand in dit gebied is het hier sowieso niet waarschijnlijk dat ontplofbare oorlogsresten diep onder het maaiveld terecht zijn gekomen.

➤ Welke invloed hebben naoorlogse ontwikkelingen gehad?

In de jaren '70 heeft het polderlandschap plaatsgemaakt voor het Prinsenbos, een waterplas omringd door bomen. Hoewel Saricon niet beschikt over specifieke documentatie met betrekking tot deze werkzaamheden, is het duidelijk dat voor de realisatie van dit recreatiegebied grootschalig grondverzet heeft plaatsgevonden. De verdachte gebieden liggen in de huidige begroeiing van het Prinsenbos. Eventuele ontplofbare oorlogsresten zouden normaliter bij deze werkzaamheden moeten zijn opgemerkt dan wel verwijderd.

Alleen al gezien deze veranderingen is het onwaarschijnlijk dat hier tegenwoordig nog ontplofbare oorlogsresten, afkomstig uit deze stellingen, aangetroffen kunnen worden.

Figuur 9. Topografische kaart uit de jaren '70 als het Prinsenbos is gerealiseerd. (Bron: topotijdreis.nl)

Figuur 10. Drone-opname uit juni 2019. De locaties die horen bij verdacht gebied 34 bevinden zich in de bomenrij op de achtergrond. (Bron: Google Streetview)

Figuur 11. Drone-opname uit februari 2021 van het deel van het Prinsenbos waar verdacht gebied 34 ligt. (Bron: Google Streetview)

- **Zijn er op de locatie van de militaire objecten naoorlogs daadwerkelijk ontplofbare oorlogsresten aangetroffen?**

Sinds 1971 houdt de Explosieven Opruimingsdienst (EOD) alle meldingen/ruiming van ontplofbare oorlogsresten systematisch bij. Dergelijke gegevens zijn in de periode daarvoor veel minder goed ontsloten. Hierdoor is niet bekend of er bij grondroerende werkzaamheden in de periode voor 1971 ontplofbare oorlogsresten zijn aangetroffen. In de periode 1971-februari 2021 zijn in ieder geval geen munitievondsten bekend die gerelateerd zijn aan dit verdedigingswerk.

Conclusie en advies

Gezien de bovenstaande uiteenzetting ziet Saricon geen aanleiding om binnen het onderzoeksgebied tot opsporing of andere beheersmaatregelen over te gaan. Dit betekent dat de voorgenomen werkzaamheden binnen dit project op reguliere wijze uitgevoerd kunnen worden.

Mochten bij werkzaamheden in het onderzoeksgebied toch onvoorzien ontplofbare oorlogsresten worden aangetroffen dan is het zaak dat een procedure in werking wordt gesteld om het risico tot een minimum te beperken (zie bijlage). De politie moet worden gewaarschuwd, die de EOD van een eventuele vondst in kennis zal stellen.

NB: Het is niet gezegd dat in het onderzoeksgebied met zekerheid geen ontplofbare oorlogsresten aanwezig zijn. De uitkomst van deze brie rapportage moet worden beschouwd als een waarschijnlijkheidsuitspraak. Deze is gebaseerd op een uitgebreid historisch bronnenonderzoek, een kritische beoordeling van deze bronnen, gehanteerde afbakeningsmethoden en expertinschattingen. Alle methoden in de betreffende onderzoeken zijn naar inschatting van de opstellers consistent toegepast; conclusies zijn herleidbaar en reproduceerbaar.

Opgesteld door:

C.J.W. Prince
Historisch onderzoeker

Goedgekeurd door:

D. de Goeij
Afdelingshoofd

Bijlage: Protocol Spontane Vondst Ontploffbare Oorlogsresten

Ondanks het uitvoeren (voor)onderzoeken op basis van historische gegevens, het maken van risicoanalyses en het uitvoeren van fysieke opsporing van ontplofbare oorlogsresten, kan nooit 100%-garantie worden gegeven dat deze niet meer in de ondergrond aanwezig zijn.

De kans bestaat daarom dat er bij (graaf)werkzaamheden onvoorzien ontplofbare oorlogsresten worden aangetroffen. In dat geval dienen de hieronder weergegeven stappen te worden gevolgd. De hulpverleningsdiensten onder leiding van het bevoegd gezag openbare orde en veiligheid zijn verantwoordelijk voor de maatregelen en afhandeling na het spontaan aantreffen van ontplofbare oorlogsresten.

